

Hipertansiyon Öz-etkililik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hipertansiyon Öz-etkililik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22983>

Özet

Bu giriş, **Hipertansiyon Öz-etkililik Ölçeği**'nin (HÖEÖ) Türk kültürüne adaptasyon ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi çalışması özetlemektedir. Ölçek, bireylerin **hipertansiyon** yönetiminde gerekli sağlıklı davranışlar sürdürme ve zorluklarla başa çıkma konusundaki inançları ölçmek amacıyla uyarlanmıştır. Orijinal ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliliğini Türk popülasyonunda test eden bu çalışma, sağlıklı profesyonellerine ve araştırmacılara **hipertansiyon** hastaları öz-etkililik düzeylerini değerlendirmede kullanılabilecek geçerli bir araç sunmayı hedeflemiştir.

Türkiye ve Kızılcık (2021) tarafından gerçekleştirilen bu uyarlama çalışması, kardiyovasküler hemirelik alanında, hastaların tedaviye uyumunu ve yaşam tarzı değişikliklerini destekleyen müdahalelerin etkinliğini ölçmek için kritik bir araç sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hipertansiyon, Öz-etkililik, Psikometrik Ölçek, Ölçek Uyarlama, Kardiyovasküler Hemirelik, Sağlık Davranışları, Kronik Hastalık.

Yazarlar

Nihan Türkiye, Derya Kızılcık.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **hipertansiyon** tanı almış bireylerin, hastalıkları yönetme süreçlerinde sergiledikleri öz-etkililik inançları değerlendirmektir. Bu, ilaç takibi, diyet düzenlemesi, fiziksel aktivite ve stres yönetimi gibi kritik sağlıklı davranışlar ne kadar başarılı bir şekilde uygulayabileceklerine dair kişisel algıları nicel olarak ölçmeye olanak tanır.

Türkiye ve Kızılcık (2021) tarafından yürütülen adaptasyon çalışması, orijinal ölçeğin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlayarak, Türk sağlık sisteminde **öz-etkililik** temelli girişimlerin etkinliğini değerlendirmek için standart bir araç sunmayı amaçlamıştır. Bu ölçek, özellikle hemirelik uygulamalarında eğitim ve danışmanlık programlarının hedeflenmesinde yol göstericidir.

Yapı

Ölçek, Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı'nda merkezi bir yere sahip olan **öz-etkililik** (self-efficacy) yapısını ölçmektedir. Hipertansiyon bakımında bu yapı, bireyin zorlayıcı koşullar altında bile kan basıncını kontrol altında tutmak için gerekli eylemleri başarıyla gerçekleştirme

yeteneğine olan inancın temsil eder.

Ölçek maddeleri, hastanın tedaviye uyumu, yaşam tarzı değişikliklerini sürdürme kapasitesi ve hastalığının getirdiği psikososyal zorluklarla başa çıkma gücü gibi alt boyutları kapsayarak çok boyutlu bir değerlendirme sunar. Yüksek öz-etkililik puanı, daha iyi **hastalık yönetimi** ve olumlu sağlık sonuçları ile güçlü bir şekilde ilişkilidir.

Geçerlik

Türkçe adaptasyon çalışmasında (Türkoğlu & Kılıç, 2021), ölçeğin **yapı geçerliliğini** belirlemek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Yapı geçerliliği, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen öz-etkililik yapısının Türk popülasyonunda ne kadar doğru bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Ayrıca, ölçeğin **kapsam geçerliliği** için alanda uzman görüşlerine başvurulmuş ve dilsel eşdeğerlik çalışmaları titizlikle yapılmıştır. Bu süreçler, ölçek maddelerinin kültürel olarak uygunluğunu ve hipertansiyon öz-etkililik kavramının doğru bir şekilde temsil ettiğini doğrulamıştır. Bu çalışmalar, ölçeğin Türk kültüründe geçerli bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlamıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin **güvenirliyi**, Türk popülasyonunda iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) ile incelenmiştir. İç tutarlılık analizi, ölçek maddelerinin aynı temel yapıyı ölçme derecesini belirleyerek sonuçların tutarlılığını ortaya koyar. Genellikle 0.70 ve üzeri Cronbach Alfa değerleri, ölçeğin güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu işaret eder.

Türkoğlu ve Kılıç'ın çalışmasında elde edilen yüksek güvenirlik katsayıları, Hipertansiyon Öz-etkililik Ölçeği'nin Türk hastalarında tutarlı ve tekrarlanabilir sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu bulgular, ölçeğin klinik ve araştırma ortamlarında güvenle kullanılabilmesini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Adaptasyon çalışmasında, orijinal ölçek yapısının Türk örnekleminde doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla faktör analizi teknikleri uygulanmıştır. Bu analizler, öz-etkililik yapısının alt boyutlarının (örneğin, ilaç takibi öz-etkililiği, yaşam tarzı değişikliği öz-etkililiği) Türk kültüründe de ayrı ayrı yapılar halinde incelemitir.

Uygulanan faktör analizinin sonuçları, ölçek maddelerinin beklenen faktörlere yüksek yükler verdiğini ve orijinal ölçeğin teorik yapısının büyük ölçüde korunduğunu göstermiştir. Bu durum, ölçeğin yapısal geçerliliğini ve kültürel adaptasyonun başarısını teyit eden önemli bir bulgudur.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Genellikle 5 veya 6 puanlı Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılarak yanıtlanır. (Örneğin: Hiç yapamam / Tamamen yapabilirim).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), Orijinal dil (İngilizce).

Popülasyon Grubu: Hipertansiyon tanısı konmuş yetişkin hastalar.

Yaş Grubu: Yetişkinler (Genellikle 18 yaş ve üzeri).

Popülasyon Detayları: Kronik hastalık yönetiminde öz-etkililik düzeylerini belirlemek amacıyla klinik veya topluluk örneklemelerinde uygulanır.

Test Metodolojisi: Öz bildirimli, kağıt tabanlı veya dijital anket formatında bireysel olarak uygulanır.

Anahtar Kelimeler

Hastalık Yönetimi, Öz-yeterlik, Türk Adaptasyonu, Psikometri, Sağlık Eğitimi, Kardiyovasküler Hastalıklar, Güvenilirlik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Sağlanmamıştır.

Kurum E-posta Adresleri: nihan-25-kilic@hotmail.com

Yazma Adresi: Sağlanmamıştır (Sorumlu Yazar: **Nihan Türkoğlu**).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe adaptasyonu 2021 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanım ve ticari amaçlarla çoğaltılması için sorumlu yazar Nihan Türkoğlu ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için orijinal makaleye atıf yapılması zorunludur.

Orijinal makale bağlantısı: jag.journalagent.com

Kaynaklar

Türkoğlu, N., & Kılıç, D. (2021). Turkish Reliability and Validity Study of the Hypertension Self-

Efficacy Scale. *Turk J Cardiovasc Nurs*, 12(29), 190-195. doi: 10.5543/khd.2021.21-13-19

Bu ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması'nın orijinal PDF dosyası burada indirilebilir:
[hipertansiyon-oz-etkililik-olcegi-toad.pdf](#)

Hipertansiyon Öz-etkililik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tamamına erişim için lütfen referans verilen orijinal makaleye veya sorumlu yazar Nihan Türkoğlu'na başvurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM